

GROENSTRUCTUURPLAN BORSELE 2018-2038

UITWERKING ELLEWOUTSDIJK

Colofon

OPGESTELD DOOR

Bosch Slabbers Landschapsarchitecten; Hans Eshuis, Rosie Brader

OPDRACHTGEVER

Gemeente Borsele; afdeling woonomgeving

DATUM

dec 2019

gemeente
BORSELE

**Bosch
Slabbers**

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

1.1 aanleiding	7
1.2 doelen	7
1.3 leeswijzer	7

2. KARAKTERISTIEK

2.1 inleiding	10
2.2 geogenese en bodem	10
2.3 landschap en natuurlijke vegetatie	11
2.4 historie van het dorp	12
2.5 ruimtelijke opbouw	13
2.6 hoofdgroenstructuur	20

3. KWALITEITEN EN KANSEN

3.1 inleiding	28
3.2 huidig openbaar groen	28

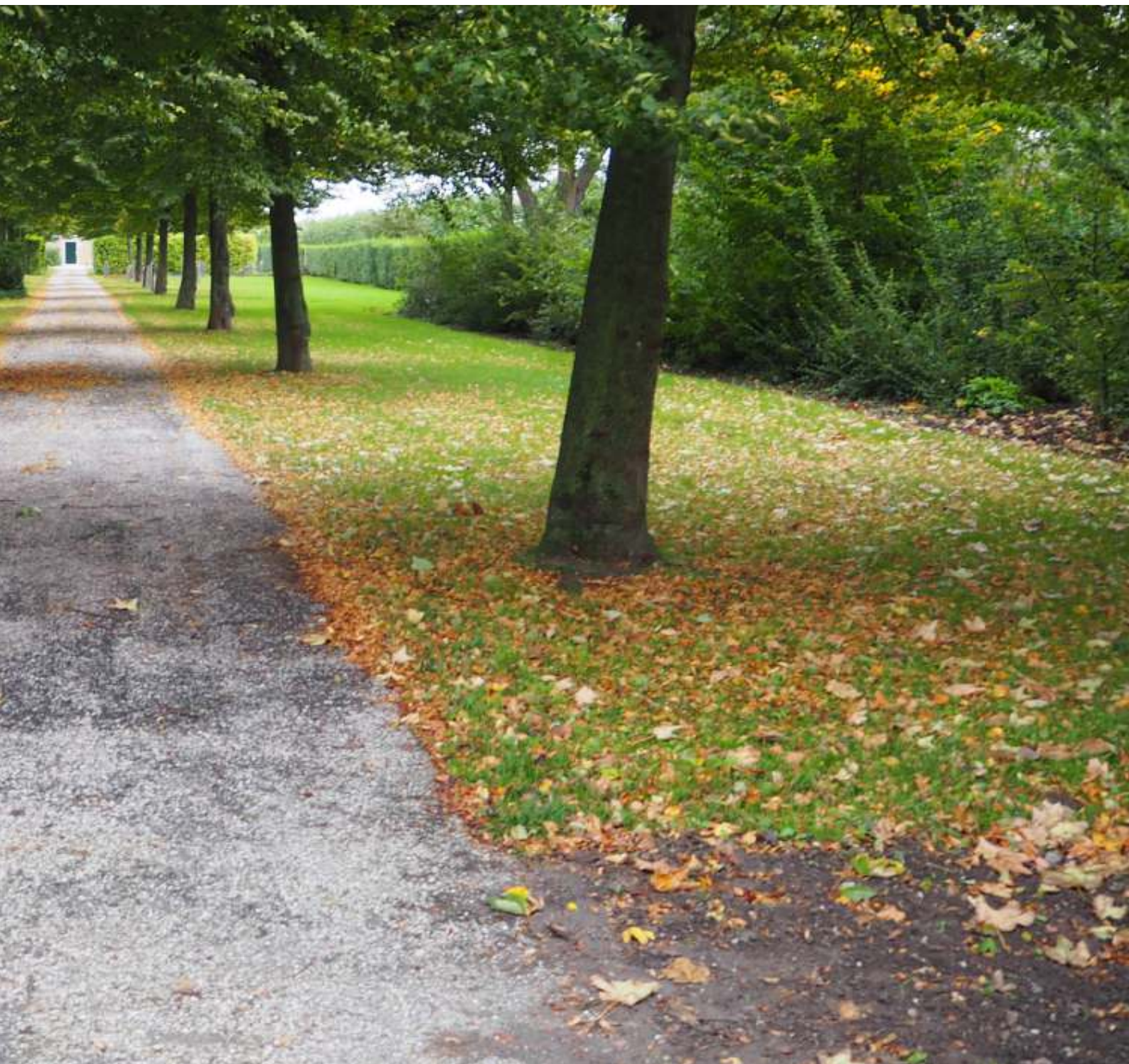
4. WENSBEELD

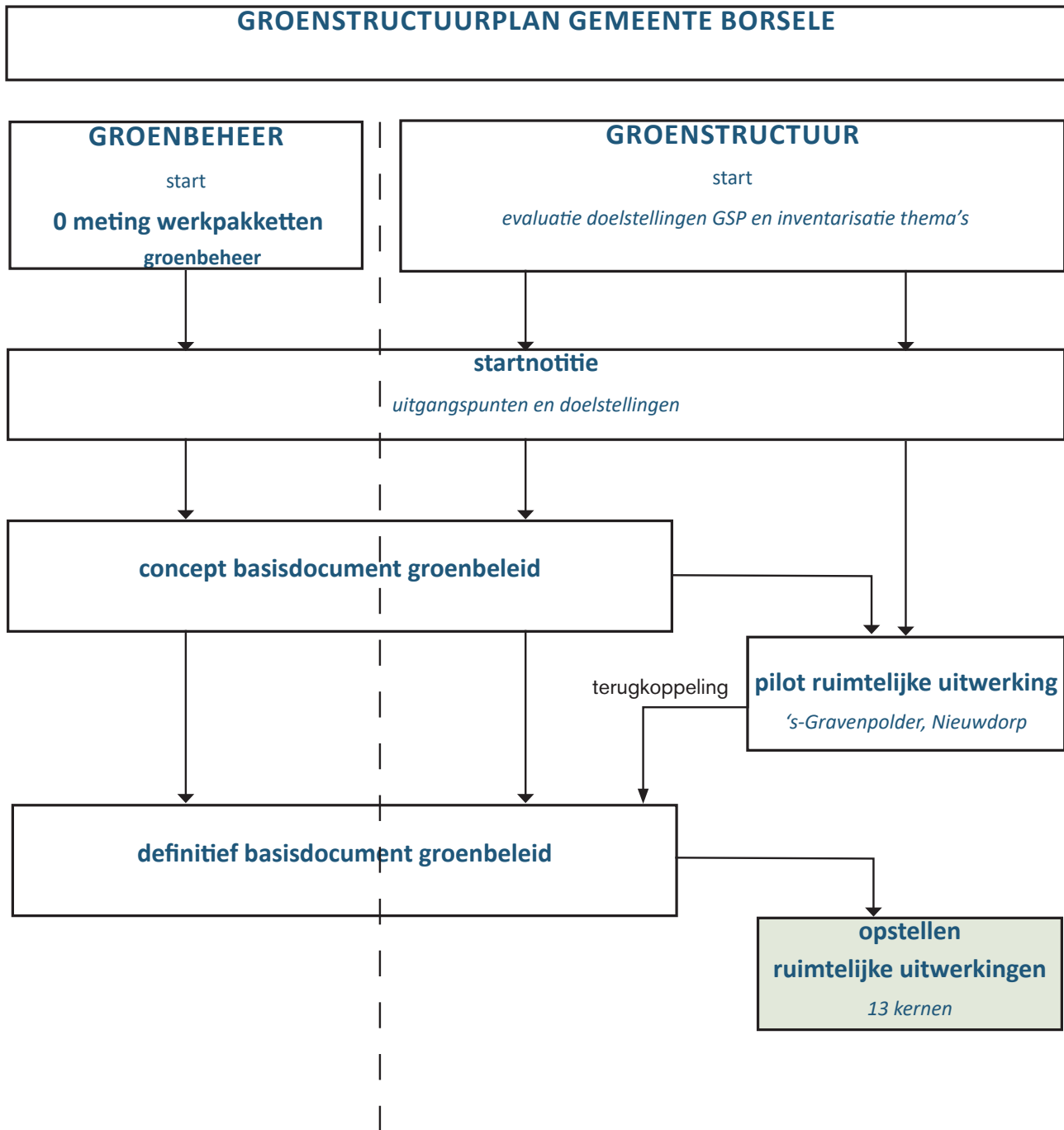
4.1 inleiding	37
4.2 ambitie groenstructuur	37
4.3 beheerniveaus, groenzonering	40
4.4 ambitie biodiversiteit	44
4.5 ambitie klimaatadaptatie	50
4.6 integrale ambitiekaart	56

<i>Bronnen</i>	60
----------------	----

1. INLEIDING

▲ *Figuur 1.1: schema proces Groenstructuurplan en Pilot Ruimtelijke Uitwerking*

1.1 Aanleiding

In 2016 is een start gemaakt met het actualiseren van het Groenstructuurplan van de gemeente Borsele, dat dateert uit 1997. Zie ook het schema op de pagina hiernaast.

Als eerste stap is het algemene groenbeleid geëvalueerd en geactualiseerd in een nieuw 'Basisdocument Groenbeleid 2018-2038'. Het Basisdocument beschrijft de algemene beleidslijnen voor het openbaar groen aan de hand van een aantal thema's.

Het groenbeleid wordt vertaald in een ruimtelijke uitwerking per woonkern, zoals deze voor de kern Ellewoutsdijk. Het beschrijft hoe het openbaar groen in het dorp er in de komende 20 jaar concreet uit gaat zien. Wat zijn de belangrijke en minder belangrijke groene elementen en hoe worden de ambities vormgegeven en bereikt?

1.2 Doelen

De belangrijkste doelen van het Groenstructuurplan zijn het realiseren van een hoge ruimtelijke kwaliteit van de buitenruimte, het vergroten van de biodiversiteit van het openbaar groen en het inspelen op een veranderend klimaat.

I. Hoge ruimtelijke kwaliteit

Het realiseren van een hoge ruimtelijke kwaliteit is een doelstelling die ook centraal stond in het Groenstructuurplan van 1997. Dit heeft onder meer geresulteerd in diverse omvormings- en herinrichtingsplannen van de openbare ruimte, waardoor de grootste ruimtelijke knelpunten in de afgelopen jaren reeds zijn aangepakt. Het accent ligt op deze locaties op continuering en beheer van de buitenruimte. In de analyse worden de nog aanwezige en eventuele nieuwe ruimtelijke kansen en knelpunten weergegeven.

II. Vergroten biodiversiteit

Een tweede hoofddoel is om het openbaar groen meer van betekenis te laten zijn voor de flora en fauna. De teruggang van de biodiversiteit (het aantal aanwezige plant- en diersoorten) kan worden beperkt door gevarieerd en natuurlijk openbaar groen. In het Groenstructuurplan wordt de beleidslijn uit 2016 uitgewerkt, waarin de gemeente Borsele ervoor kiest om maatregelen te nemen voor het herstellen en verbeteren van de biodiversiteit, met extra aandacht voor fruitbestuivende insecten.

III. Klimaatadaptatie

De derde opgave voor de komende planperiode is het inspelen op het veranderende klimaat, ook wel klimaat-

adaptatie genoemd. In de Ruimtelijke Uitwerking wordt middels een ambitiekaart aangeduid hoe het openbaar groen kan bijdragen aan het verminderen van de effecten van toenemende extreme neerslag en hitte.

Een verdere inhoudelijke verdieping van de thema's biodiversiteit en klimaatadaptatie, evenals een beschrijving van het algemene groenbeleid is te vinden in het Basisdocument Groenbeleid.

1.3 Leeswijzer

De ruimtelijke uitwerking van de kern Ellewoutsdijk wordt in *hoofdstuk 2 - karakteristiek* ingeleid met een beschrijving van de historie en stedenbouwkundige opbouw van het dorp, gevolgd door een beschrijving van de huidige situatie van het openbaar groen. De beschrijving mondt uit in een kaartbeeld van de huidige groenstructuur en een kaart met de eigendomssituatie van de hoofdgroenstructuur.

In *hoofdstuk 3 - kwaliteiten en kansen* wordt het huidige beeld van het groen geanalyseerd. De analyse vindt plaats aan de hand van de thema's zoals die ook in het Basisdocument van het Groenstructuurplan worden gehanteerd. Er worden naast kwaliteiten en knelpunten ook kansen aangegeven voor de komende planperiode.

In *hoofdstuk 4 - wensbeeld* worden de wensbeelden voor de groenstructuur en de thema's biodiversiteit en klimaatadaptatie uiteengezet. De wensbeelden worden per thema kort toegelicht.

Naast de groene hoofdstructuur wordt in dit hoofdstuk ook de zonering van de beheerniveaus in de woonkern vastgelegd. De beheerniveaus duiden aan waar intensief of extensief beheer wordt toegepast. Tevens geeft het beheerniveau aan of specifieke groepen in het beplantingsassortiment op een plek kunnen worden toegepast.

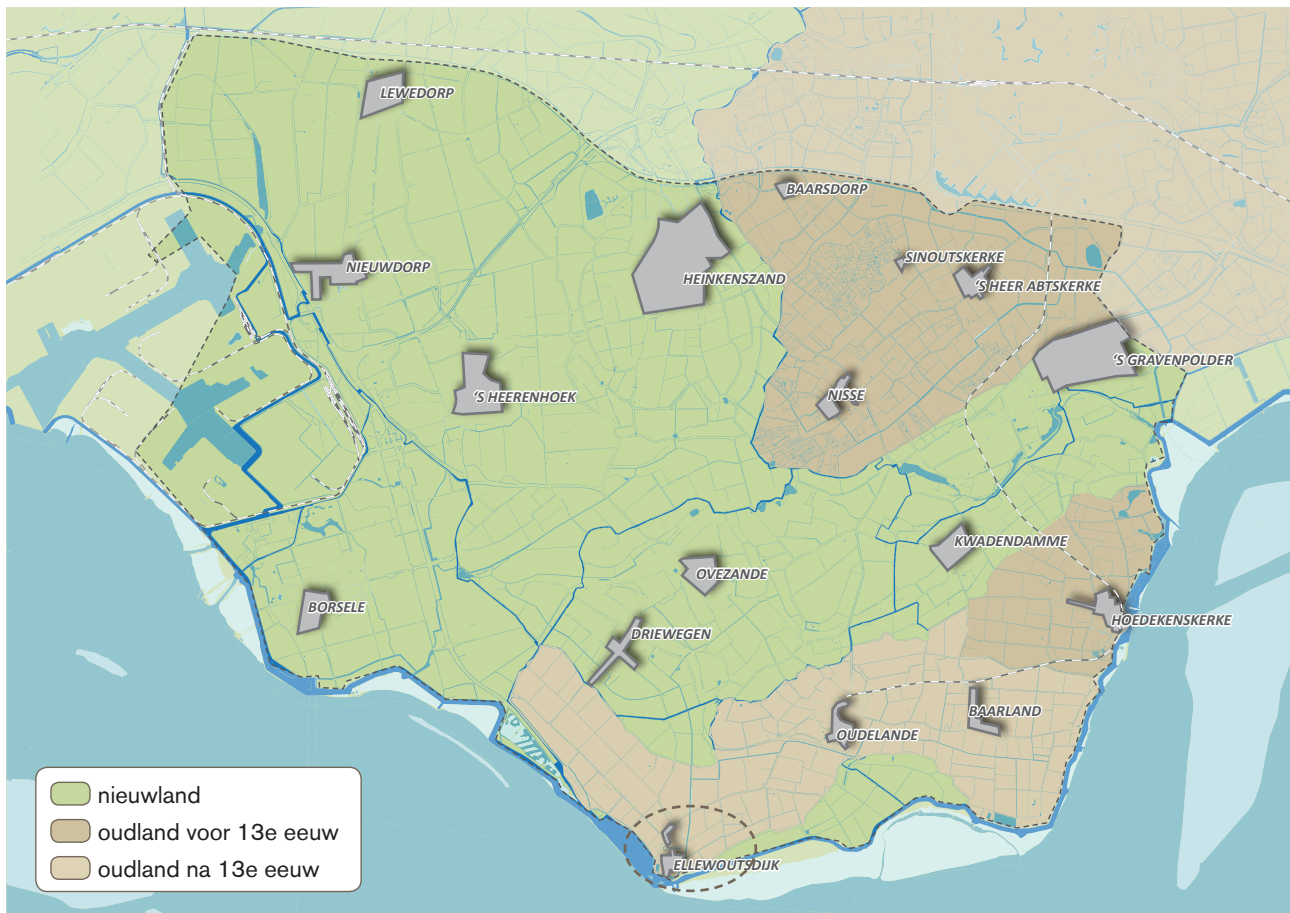
Het hoofdstuk wordt afgesloten met een integrale ambitiekaart, waarin de thema's op elkaar zijn geprojecteerd. De grotere of meer integrale deelprojecten worden vervolgens omschreven en verbeeld.

2. KARAKTERISTIEK VAN ELLEWOUTSDIJK

▲ Gemeente Borsele met daarin de kern Ellewoutsdijk

2.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft het ontstaan van het dorp, de bodemgesteldheid en de natuurlijke plantengroei. Deze karakteristieken vormen de basis voor het dorp en de planten die er groeien, het groen. Vervolgens wordt de ruimtelijke opbouw van het dorp beschreven. Bij de beschrijving van de verschillende wijken wordt ook het aanwezige groen behandeld. Het hoofdstuk mondt uit in een kaartbeeld van de huidige groenstructuur van Ellewoutsdijk.

2.2 GEOGENESE EN BODEM

Het landschap van de gemeente Borsele is het resultaat van een eeuwenlang ontstaansproces. Omstreeks het begin van de jaartelling is de kustlijn van Nederland, op een enkele riviermonding na, gesloten. Achter de duinenrij ligt een moerassige laagte, waarin veenvorming plaats vindt. Dit uitgestrekte veenmoeras wordt doorsneden door rivieren en kreek. Regelmatig verzanden de waterlopen, waarna ze een nieuwe bedding zoeken. Zo ontstaat in het veengebied een complex patroon van kreek- en rivierbeddingen.

Omstreeks het jaar 275 na Chr. begint de zeespiegel geleidelijk te stijgen en wordt het klimaat instabiel.

Deze periode wordt gekenmerkt door een groot aantal stormen. De zee breekt door de gesloten duinenrij en er ontstaan grote zeearmen die diep het veenmoeras binnendringen.

Aan het eind van de Romeinse tijd, omstreeks het jaar 400, ontstaat bij stormvloed de diepe zeegeul van het Veerse Gat. Deze dringt tot het huidige Zuid-Beveland het land binnen. De binnendringende zee bedekt het veen met een laag slib; er ontstaat een uitgestrekt schorregebied. Zeeland wordt in deze stormachtige tijd niet meer permanent bewoond.

Omstreeks 800 na Chr. vestigt de mens zich opnieuw in Zeeland. Het klimaat wordt rustiger en de droge, hoger gelegen delen worden weer voor bewoning geschikt. Tijdens een zware stormvloed in 1014 schuurt de Schelde-arm in Zuid-Beveland opnieuw uit. Hierbij ontstaat de Zwake, een zee-arm van formaat.

Oudland

Na de watersnood in 1134 wordt begonnen met het bouwen van een grote ringdijk om het bewoonde gebied. Deze eerste bedijkingen worden Oudland genoemd. Het Oudland kenmerkt zich door de veenlaag die in de bodem bewaard is gebleven. De Breede Watering bewesten Yerseke is de naam van de eerste polder die zo ontstaat. Ook de van oorsprong individu-

▲ *Ontwikkeling Ellewoutsdijk en omliggend landschap, ca 1920, 1950, 1975, 2015.*

ele eilanden Borsele, Baarland en Oudelande, worden door de aanleg van een ringdijk met elkaar verbonden.

Nieuwland

Door afdamming van het Schenge ontstaat een rustiger milieu waar opslibbing plaatsvindt en de zandige platen worden bedekt met een laag vruchtbare klei. Deze hoger gelegen delen worden ingepolderd. De polders die zo ontstaan worden Nieuwland genoemd. De nieuwlandpolders liggen als schillen rond de oude eilandkernen. Uiteindelijk worden ook de geulen zelf ingepolderd. In deze polders liggen nu nog vaak de restanten van de oude stroomgeulen als water of als laaggelegen natte kreekbeddingen.

Ellewoutsdijk ontstaat op een van de kreekkruggen in het oudlandgebied van de Oost Borselepolder. Via de diep het land insnijdende kreek had men een ideale verbinding met de Honte.

Vanwege de voortdurende bedreiging van de zee, besloot men in de 14e eeuw om dwars door de polder Oost-Borsele vijf dijken aan te leggen. Hierdoor zou bij een dijkdoorbraak slechts een deel van de polder overstromen. Dit soort dijken heten Vijfzoodijken.

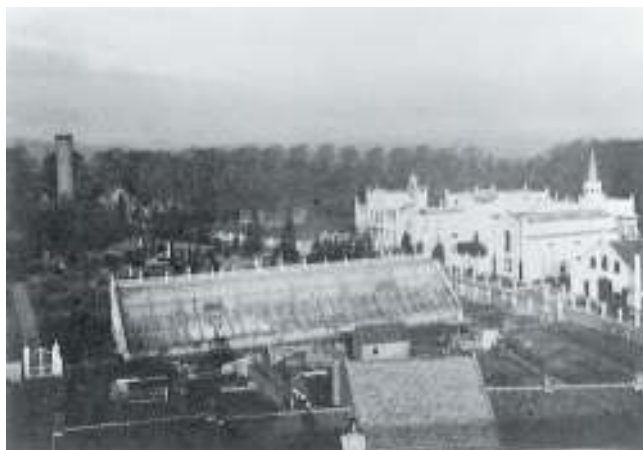
Bij de watersnoodramp van 1953 raakt het gebied rond Ellewoutsdijk volledig overstroomd. Er wordt

een aanzienlijke schade aangericht. Herbepanting en aanleg van nieuwe wegen en het verbeteren van tracés is noodzakelijk. De belangen van de landbouw staan daarbij voorop. Als gevolg van de inrichtingswerken en verbeteringen in de ontwatering en afwatering van het gebied is het grondgebruik grootschalig veranderd. Ook het kenmerkende onderscheid tussen de nattere poelgronden en de drogere kreekkruggen is hierbij vrijwel geheel verdwenen.

2.3 LANDSCHAP EN NATUURLIJKE VEGETATIE

Ellewoutsdijk ligt in een grootschalig polderlandschap, waarbij langs enkele wegen een wegbeplanting van windsingels is aangebracht. Overal in de polder is de Westerscheldedijk dominant aanwezig. Een van de weinige links naar het oorspronkelijke landschap van het Oudland is een vliedberg, die aan de Trenteweg ligt.

De van nature op de kreekkruggen voorkomende vegetatietypen behoren tot het Alno-Ulmionverbond (Elzen-Iepenverbond). Het betreft vegetaties op rijke, vochtige gronden. Binnen dit verbond is er een onderverdeling te maken in: Circaeo-Alnion (elzenverbond) voor bodems met een wat natter karakter, te vinden op de poelgronden, en het Ulmion (iepenverbond) op

▲ *Fantasietekening van het kasteel uit 1750*

▲ *Het huis Zorgvliet aan de Langevele, anno 1923*

▲ *Panorama met daarop het huis Zorgvliet vanaf de kerktoeren, 1923.*

▲ *De Zomerstraat in 1909*

bodems met een wat lichtere samenstelling (de zavelgronden van de kreekruigen). Het elzenverbond wordt gekenmerkt door: eik, els, zwarte populier, vogelkers, vlier, dagkoekoeksbloem, pinksterbloem, bloedzuuring en smele. Het iepenverbond wordt gekenmerkt door: eik, iep, esdoorn, es, hazelaar, vlier, klimop en helmbloem.

2.4 HISTORIE VAN HET DORP

Ellewoutsdijk ontstaat op een kreekrug aan de kop van een diepe kreek. Alvorens de eerste bebouwing verscheen hebben de bewoners van de kreekrug het terrein extra opgehoogd met zo'n 1,5 meter grond. Hierdoor ontstaat een soort van terp. Midden op de terp bouwt men een kapel met daaromheen de huizen. De dijken of lage kaden, die langs de kreek zijn opgeworpen, worden na het verzanden van het water opgenomen in het wegenpatroon van het dorp. Dit is te zien in de huidige Breestraat en het zuidelijke gedeelte van de Zomerstraat. Deze dijkjes sluiten aan op de grote ringdijk die het hele eiland Borssele, waarop Ellewoutsdijk ligt, omsluit.

Bij het binnenrijden van Ellewoutsdijk, langs de Langevele, staan elementen die duiden op een rijk verleden. Ooit heeft er bij Ellewoutsdijk een kasteel gestaan. De resten van het oude kasteel liggen onder een heuvel. De heuvel wordt omringd door een gracht en ligt in een particuliere tuin. De heuvel is het resterende deel van een motteburg. De bouw hiervan wordt gedateerd omstreeks het begin van de 13e eeuw.

Het huidige woonhuis, wat als buitenplaats op dit terrein is gebouwd, wordt bewoond door de nazaten van de bekende familie van Hattum. Deze ambachtsheren en vrouwen hebben een grote invloed gehad op Ellewoutsdijk. Zij hebben in de loop der tijd veel gronden aan de gemeente geschonken en ook financieel veel bijgedragen aan de ontwikkeling van het dorp. De voorganger van het huidige huis is een wit, sprookjesachtig paleis geweest, compleet met bijgebouwen, park en diverse 'Follies' (decoratieve gebouwtjes in het park).

Tegenover dit terrein aan de Langevele ligt een andere buitenplaats. Het oude gebouw is vervangen. Ook dit terrein ligt in een parkachtige omgeving. Deze terreinen zijn van grote historische waarde.

Achter de voormalige school ligt een ruim verhardingsvlak, hier staat nog een oude toegangspoort van de aangrenzende buitenplaats.

Het Fort

Vrees voor de schending van de territoriale rechten is de oorzaak van de bouw van een reeks fortificaties langs de Westerschelde in 1830. De forten moeten vuursteun geven aan de vechtende schepen, die de Schelde verdedigen tegen de oprukkende vijand.

Het Fort Ellewoutsdijk ligt in de uiterste zuidelijke punt van Zuid-Beveland, direct achter de zeedijk van de Westerschelde.

In het fort Ellewoutsdijk is men nooit tot daadwerkelijke actie overgegaan. In 1981 koopt de vereniging tot behoud van Natuurmonumenten het complex.

Herstel oorlogsschade

Tijdens de bevrijding van Zuid-Beveland in de laatste week van oktober 1944 zijn er nogal wat vernielingen aangericht in Ellewoutsdijk. Een groot aantal huizen en de kerk lopen bij de bombardementen flinke schade op. Na de oorlog wordt de kerk gerestaureerd en worden

nieuwe huizen gebouwd. Hierdoor is een groot deel van oorspronkelijke bebouwing verloren gegaan.

2.5 RUIMTELIJKE OPBOUW

In deze paragraaf wordt de ruimtelijke opbouw van Ellewoutsdijk beschreven. Zowel de stedenbouwkundige aspecten als de huidige verschijningsvorm van het openbaar groen zijn hiervoor bepalend. In de tekst wordt grofweg een chronologische volgorde aangehouden, startend bij het historische dorpscentrum en vervolgens met hierop aanluitende dorpsuitbreidingen. De beschrijving mondt uit in een kaartbeeld van de huidige groenstructuur, gekoppeld aan een kaart met de eigendomssituatie van de hoofdstructuur.

Dorpscentrum, basislijnen

De ruimte rond de kerk vormt het centrum van Ellewoutsdijk, en bestaat uit de Van Hattumstraat, Breestraat, Markt en Zomerstraat.

Dit is de oude dorpssterp met de voormalige dijkjes langs de kreek. In het oude dorpshart is vrijwel geen groen aanwezig. Alleen op de voormalige markt staan enkele bomen. De wegen zijn met klinkers bestraat.

▼ *Het Fort*

▼ *De ruimte voor de kerk*

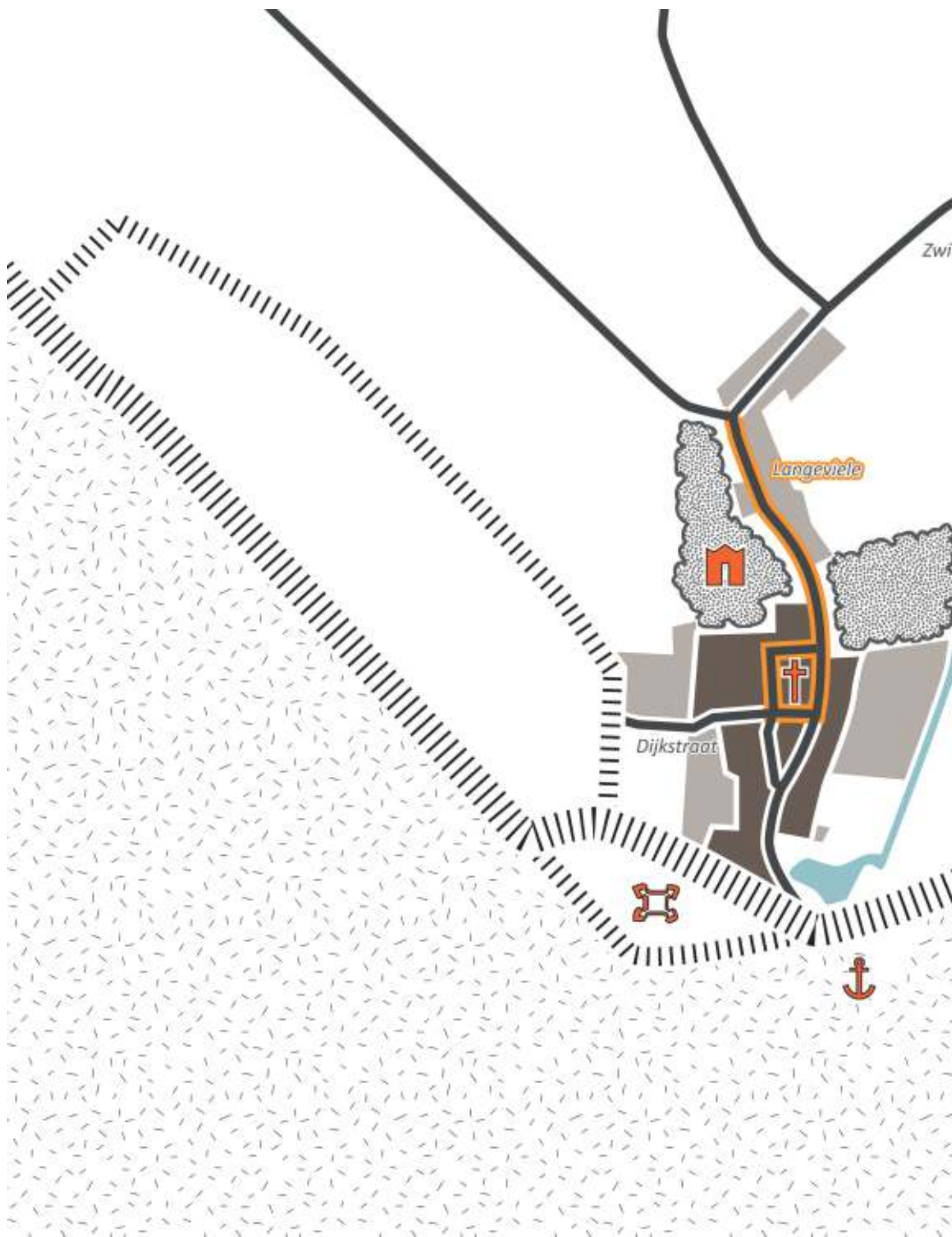

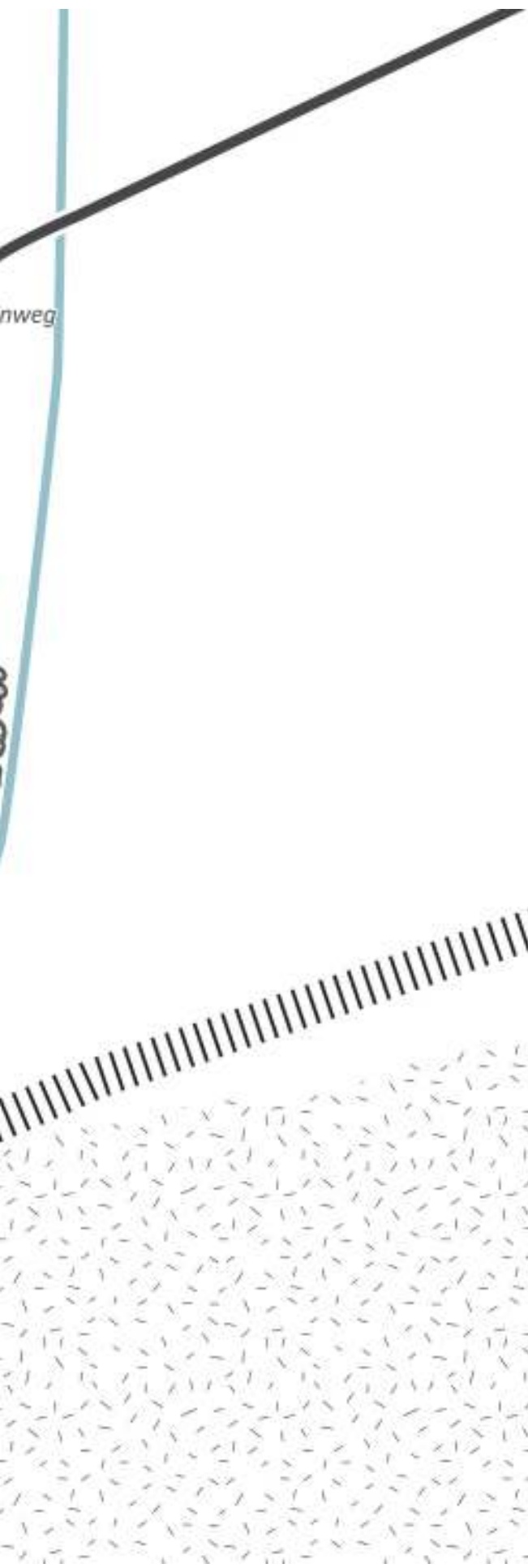
▼ *De Van Hattumstraat*

▼ *De Markt*

HOOFDLIJNEN STEDENBOUWKUNDIGE OPBOUW ELLEWOUTSDIJK

Toelichting op de kaart

De kaart geeft de belangrijkste ruimtelijke dragers van het dorp weer. Dit kunnen wegen of dijken zijn, maar ook groene (park)gebieden of pleinen. De kerken zijn aangeduid met een icoon. De verschillende uitbreidingswijken hebben een meer donkere tint naarmate ze ouder zijn. De namen van de belangrijkste wijken, dijken en straten zijn op de kaart weergegeven.

Legenda

- zeedijk
- dijk
- straat hoofdstructuur
- straat
- kerk
- kasteel
- fort
- haven
- wijken
- parkbos
- westerschelde
- sloot en spuikom

Vanaf het centrum verbindt de Langevele het dorp met de polder. Deze weg heeft een bijzonder groen karakter vanwege de tuinen van de buitenplaatsen die er langs liggen. Openbaar groen is ook langs deze weg beperkt. Aan de zuidzijde grenst het dorp aan de Schelgedijk, waarbij er tussen het dorp en de dijk nog een karakteristieke spuikom ligt. De Schelgedijk is hoog en groen. Vanaf de dijk is er een fraai zicht op het dorp, de haven, de Schelde en het Fort Ellewoutsdijk. Fraai is het ruimtelijk contrast tussen de weidsheid van de Schelde en de Schelgedijk en het knusse dorpje dat daar direct achter schuilt.

Uitbreiding ten oosten van het centrum

Ellewoutsdijk is aan de oostzijde van de kern bescheiden uitgebouwd met een rondgaande woonstraat: de Commejansstraat. Hier staan esdoorns in de bestrating. Achter de woningen ligt een speeltuin.

Begraafplaats

De begraafplaats ligt aan Langevele en is een bijzondere smalle en lange ruimte tussen twee hagen. In het eerste gedeelte staan struiken onder de bomen. Dan

volgt een vrij grote grasruimte. Een centraal pad leidt naar een kleine aula en verder tot aan de achterzijde van het terrein. Hier is een afsluitende strook bosplantsoen geplant. Momenteel wordt vooral het achterste deel van de begraafplaats gebruikt om te begraven.

Schutterij

Ten zuiden van de begraafplaats ligt het terrein van de schuttersvereniging. Het is een weijtje met enkele gebouwtjes en de twee hoge constructies voor de staande wip. Het terrein wordt bereikt door een charmant laantje dat aftakt van de Langevele: het Dokterswegje.

Ontwikkelingen

Er zijn momenteel geen plannen om Ellewoutsdijk verder te vergroten.

6. HOOFDGROENSTRUCTUUR

(zie kaartbeeld op pagina 23)

De hoofdgroenstructuur van Ellewoutsdijk bestaat uit een combinatie van de particuliere landgoederen en de groene dijklichamen van de Schelgedijk. Het openbaar groen vervult een bescheiden aanvullende

▼ *De Langevele doorkruist het oude landgoed Zorgvliet*

▼ *Markant standbeeld in de zichtlijn van de Langevele*

▼ *De villa die in de plaats kwam van het in de oorlog verwoeste Zorgvliet*

▼ *Zicht op het dorp over de spuikom*

▲ *De Commejansstraat*

▲ *Het schuttersveld*

▲ *Het laantje op de begraafplaats*

▲ *Het Dokterswegje*

rol, met name in het woonwijkje en in de vorm van de begraafplaats.

Nevengroenstructuur

Het openbaar groen in Ellewoutsdijk vervult een functie voor de directe aanwonenden en wordt, met uitzondering van de begraafplaats, gerangschikt onder de groene nevenstructuur. Het accent in het beleid ligt hier op ontwikkeling in samenwerking met de directe omwonenden. Voor een verdere verdieping van het groenbeleid in de nevenstructuur, zie het basisdocument openbaar groen.

Waardevolle bomen

De waardevolle bomen conform de bomenlijst zijn op de kaart aangegeven. De lijst is in 2012 voor het laatst herzien. Deze bomen zijn beeldbepalend en vormen daarmee op grond van hun individuele waarde onderdeel van de hoofdgroenstructuur.

Naast groene elementen zijn op de kaart twee aanvullende aspecten opgenomen, die van belang zijn voor de

beleving van de groene buitenruimte van Ellewoutsdijk: de wandelstructuur en waardevolle zichtrelaties.

Wandelstructuur

De huidige wandelpaden door het dorp staan op de kaart. Deze paden versterken de belevingswaarde van het groen. Naast de wandelpaden in het dorp zijn ook de routes van het wandelnetwerk Zeeland aangegeven. Deze lopen soms over een vrijliggend pad, maar grotendeels over de (polder)wegen.

Zichtrelaties

De belangrijkste zichtrelaties in het dorp en tussen het dorp en het omringende landschap zijn aangegeven op de kaart.

HUIDIGE SITUATIE GROENSTRUCTUUR

Toelichting op de kaart

Deze kaart laat zien welke groene structuren voor het dorp als geheel het meest belangrijk zijn (hoofdstructuur) en waar het groen vooral een functie vervult voor de buurt of straat (nevenstructuur). De hoofdstructuur is met een donkergroene kleur aangegeven, de nevenstructuur met een lichtgroene tint. Alles wat benoemd is tot groene hoofdstructuur is mede bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit van de kern en dient daarom behouden (en indien van toepassing versterkt) te worden.

Binnen de hoofd- en neven structuur zijn de ruimtevormende onderdelen op de kaart gezet, zoals dijken, lanen, singels en bosgebieden. Tevens zijn zichten op het landschap en zichtlijnen aangeduid.

De wijze waarop de indeling in hoofd- en nevenstructuur doorwerkt in het groenbeleid staat in het basisdocument van het groenstructuurplan, in hoofdstuk 2. Kort samengevat wordt de hoofdstructuur door de gemeente vormgegeven en beheerd in overleg met de bewoners. Bij nevenstructuren is er een grotere rol voor de bewoners weggelegd, met meer ruimte voor maatwerk.

Naast de hoofd- en nevgroenstructuur zijn ook de belangrijkste vormen van gebruik op de kaart weergegeven. De beleving van het groen door de bewoners wordt hier mede door bepaald.

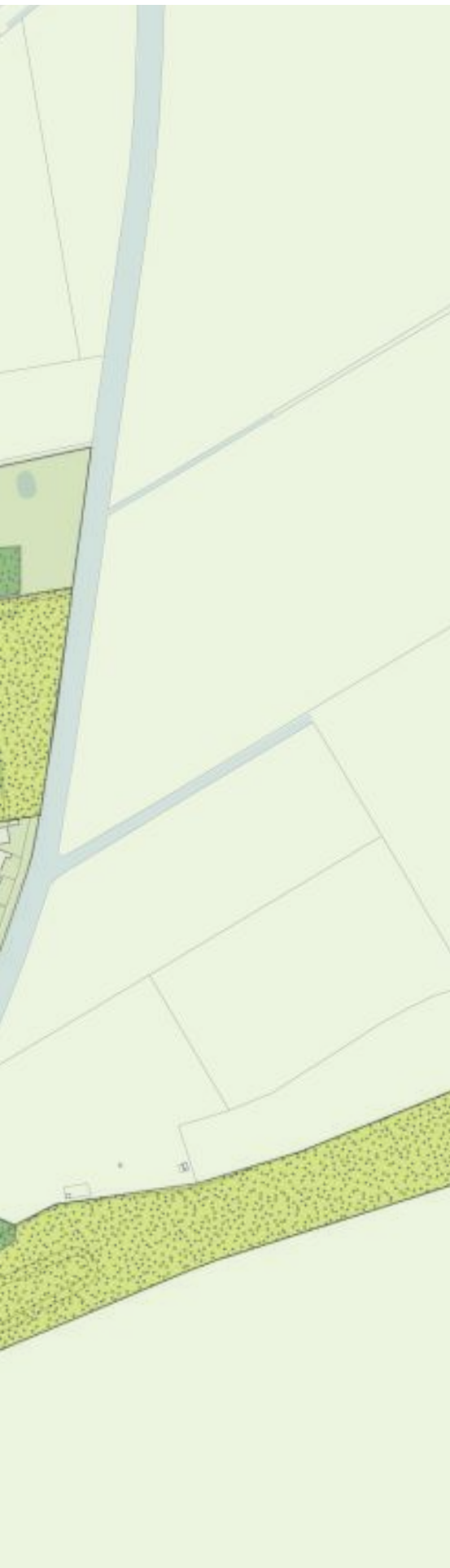
Legenda

<i>hoofdstructuur</i>	<i>nevenstructuur</i>
vlak hoofdgroenstructuur	wijkgroen
boomstructuur, laan	boomstructuur, tweede orde
bos / bosplantsoen	
monumentale boom	
historische dijk	
zichtlijn	
	gebruik
	wandelstructuur
	begraafplaats

EIGENDOMMEN HOOFDSTRUCTUUR

Toelichting op de kaart

De kaart laat zien hoe de eigendomssituatie is van de groene hoofdstructuur. Dit is van belang omdat sommige belangrijke groene elementen in het dorp niet in eigendom zijn van de gemeente. Het kunnen particuliere eigendommen zijn, dan wel groen in eigendom van andere overheden.

De gemeente geeft met deze kaart aan, dat het groen op deze percelen een belangrijke rol speelt voor het dorp. Ze zal zich inspannen om de groene structuren te behouden en te ontwikkelen. Ook zal de gemeente in overleg met de eigenaren treden om een eventueel wensbeeld in de groene hoofdstructuur te realiseren.

Legenda

- nevenstructuur
- hoofdstructuur - gemeentelijk eigendom
- hoofdstructuur - particulier eigendom

3. KWALITEITEN EN KANSEN

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de kwaliteit van het huidige openbaar groen geanalyseerd. Hierbij worden de wijken en buurten in dezelfde volgorde behandeld als in paragraaf 2.5. Het gaat in dit hoofdstuk zowel om de ruimtelijke kwaliteit, als de staat van onderhoud en vitaliteit van de beplanting. Tevens worden kansen voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en/of het groen benoemd. Uit deze analyse volgt het wensbeeld voor de groenstructuur, dat in hoofdstuk 4 is omschreven.

De kwaliteiten en kansen van het groen zijn geïnventariseerd tijdens een rondgang door Ellewoutdijk in het najaar van 2018.

3.2 HUIDIG OPENBAAR GROEN

Centrum

In de kern van het dorp is vanouds weinig openbaar groen aanwezig. Op de Markt staat welgeteld één boom. Verder zijn er hier en daar geveltuintjes aanwezig. Veel ruimte om de straatprofielen groener te maken

▼ *De Markt, begrensd door zijgevel en schutting*

▼ *Groen beeld Langeviele: zonder openbaar groen!*

is er niet. Hooguit de uitbreiding van geveltuintjes of leibomen is aan de orde.

Basislijnen

De Langeviele is, hoewel bijzonder groen van uitstraling, niet voorzien van openbaar groen. De groene uitstraling van de weg komt volledig op conto van de aangrenzende particuliere hagen en bosschages van de landgoederen. Behoud en ontwikkeling van deze groene elementen is wenselijk om het beeld te continueren. Ook na de aantakking van de Trenteweg wordt het groene beeld door particuliere tuinen bepaald, al is dit minder riant dan ter hoogte van de landgoederen.

Verderop langs deze weg, buiten de komgrens, staat de kenmerkende mix van de wegbeplantingen in het buitengebied; laanbomen met singelbeplanting. Het entreegebied van het dorp aan de noordzijde is een weinig aantrekkelijke mix van parkeerplaatsen, rasters een bushokje en beplanting.

Uitbreiding Commejanstraat

De elzenbomen in de uitbreidingsstraat zijn vervangen door esdoorns. Hierbij zijn ook de plantvakken verruimd

▼ *Commejansstraat met slechte groeiplaatsen*

▲ *De watergang*

▲ *Begraafplaats oude gedeelte*

▲ *De Dijkstraat*

▲ *Weitje tussen schuttersveld en begraafplaats*

Het speeltuintje ligt er netjes bij, al zou hier een paar extra bomen niet misstaan. In verband met de bezonning van de aanliggende tuinen is het planten van bomen aan de westzijde gewenst. Het wandelpad langs de watergang is een fraai ommetje aan de oostkant van het dorp. Indien er ruimte is kan het pad worden aangevuld met bijvoorbeeld een paar knotbomen. De Dijkstraat is vrijwel niet beplant. Ook hier zijn een paar extra bomen in de particuliere tuinen of langs de waterkant op zijn plaats.

Begraafplaats

De begraafplaats is een riant groenelement. Bij nadere beschouwing is de huidige beplanting weinig attractief. Ook de waarde voor de biodiversiteit is relatief beperkt. Met eenvoudige middelen kan dit verbeterd worden, onder meer door toepassing van meer vaste planten en bloemenweides.

Schuttersveld

Via het charmante Dokterswegje kom je op het schuttersveld. Veel meer dan even over het hek kijken is nu

niet mogelijk. Op deze plek liggen kansen om de wandelmogelijkheden te verbeteren.

4. WENSBEELD

4.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk betreft het wensbeeld voor de groenstructuur. Het wensbeeld is uitgewerkt voor de ambities op het vlak van groenstructuur, biodiversiteit en klimaatadaptatie, telkens in een eigen paragraaf en met een bijbehorend kaartbeeld.

In paragraaf 4.6 worden de drie ambitiekaarten op elkaar geprojecteerd tot een integrale ambitiekaart. Vervolgens worden de belangrijkste groene projecten nader toegelicht en in beeld gebracht.

Als tweede uitwerking van de ambities voor de groenstructuur wordt in paragraaf 4.3 ook het beheerniveau vastgelegd. Het beheerniveau is bepalend voor de gewenste uitstraling, functie en onderhoudsniveau van de beplantingen in het openbaar groen.

4.2 AMBITIE GROENSTRUCTUUR

Versterken en aanvullen hoofdgroenstructuur

De hoofdgroenstructuur zoals weergegeven op de kaart 'Huidige groenstructuur' vormt de ruggengraat van het openbaar groen in Ellewoutsdijk

Uit de analyse komt een aantal locaties naar voren, waar de groene hoofdstructuur kan worden versterkt en /of aangevuld. De kansen hiertoe zijn vooral gekoppeld aan de weides van het Schuttersveld.

Versterken en aanvullen groene nevenstructuur

Ook in de groene nevenstructuur zijn kansen aanwezig voor het versterken van het openbaar groen. De ontwikkeling van het openbaar groen in de nevenstructuur wordt op initiatief van en in samenwerking met de bewoners vormgegeven. Op basis van de vastgelegde beleidslijnen uit het basisdocument treedt de gemeente coördinerend en stimulerend op.

Toelichting op de kaart

Deze kaart geeft de gewenste groenstructuur weer, als aanvulling op en versterking van de aanwezige hoofd-groenstructuur (hoofdstuk 2). Basis vormt de kaart van de huidige groenstructuur. Deze is in lichte kleurtint weergegeven. Vervolgens is het wensbeeld in een donkerdere kleurtint toegevoegd.

De legenda is eveneens gelijk aan die van de hoofd-groenstructuur. Projecten die met ster zijn weergegeven betreffen integrale projecten, met raakvlakken met bijvoorbeeld stedenbouw of architectuur.

Legenda

hoofdstructuur

- behoud en versterken vlak hoofdgroenstructuur
- aanvullen vlak hoofdgroenstructuur
- behoud en versterken boomstructuur, laan
- aanvullen boomstructuur, los
- behoud en versterken monumentale boom
- behoud en versterken bos / bosplantsoen
- behoud en versterken zichten op open landschap
- creëren zichtlijn

nevenstructuur

- behoud en versterken wijkgroen
- behoud en versterken boomstructuur 2e orde
- aanvullen boomstructuur 2e orde (knotwiel)

gebruik

- behoud wandelstructuur
- aanvullen wandelstructuur
- kans speelbosje
- kans markt

4.3 BEHEERNIVEAUS, GROENZONERING

Openbaar groen bestaat uit verschillende beplantingstypen, elk met een eigen karakter en functie.

Zo kunnen bomen zorgen voor een groen beeld op grote afstand, met lage struiken kan een groen vak worden gemaakt waar je overheen kunt kijken, en met een bloemenweide ligt er een kleurig tapijt waar insecten een thuis hebben. Er zijn beplantingstypen met een natuurlijk inheems karakter en er zijn beplantingstypen met een sterk gecultiveerd en architectonisch karakter. Er zijn beplantingen met een intensief jaarlijks beheer en er zijn beplantingen die minder onderhoud vragen.

De karaktereigenschappen maken dat een beplantingstype het best tot zijn recht komt bij een specifiek gebruik of locatie. Andersom is niet elke beplanting overal in de openbare ruimte toepasbaar. Om te kunnen sturen in de toepassing van beplantingstypen is in het Groenstructuurplan 1997 de groenzonering geïntroduceerd. Op basis van een viertal zones worden de beplantingstypen gestuurd naar die zones, waar ze het best tot hun recht komen.

Uitgangspunt voor het groenbeheer is dat elke beplanting een optimaal beheer ontvangt om goed te kunnen groeien en functioneren. Er is dus in principe één pakket aan onderhoudsmaatregelen per beplantingstype. Verschillen in uitstraling van het openbaar groen worden in het veld gerealiseerd, door het hanteren van een lijst met toe te passen beplantingstypen per zone. Een uitzondering op dit uitgangspunt vormen de centrumzones, waar ook aanvullend onderhoud wordt gepleegd.

De indeling van een beheergroep in een zone is gebaseerd op de volgende kenmerken van de beplanting:

- uitstraling;
- functie;
- onderhoudsniveau.

Zie de tabel hiernaast. Indien de beplanting niet met een sterretje in de tabel is aangekruist betekent dit dat de soort niet in de betreffende zone wordt toegepast.

De zones die de gemeente Borsele onderscheidt zijn:

- De natuur- en landschapszone
- De woon- werkzone
- De woon- werkzone+
- De centrumzone

Natuur- en landschapszone

Deze zone bestaat uit grotere, aaneengesloten groenelementen met een inheems sortiment en een meer natuurlijke uitstraling. Vaak zijn het elementen die ook in het omringende landschap aanwezig zijn en doorlopen in de bebouwde kom (b.v. dijken, watergangen en bermen). Ook de dorpsbossen zijn hier onderdeel van. De beheergroepen die in deze zone te vinden zijn hebben alle de eigenschap dat er ruimte nodig is om goed te kunnen groeien en hebben een natuurlijk, minder geknipt of gemaaid beeld. Naast de natuurlijke soorten kunnen op beperkte schaal culturele beplantingsvormen voorkomen. Te denken valt aan gazonstroken naast paden of een afschermd haag. De beoogde uitstraling is extensief en natuurlijk.

Woon-werkzone

In de woon-werkzone wordt zoals de naam al aangeeft gewoond en gewerkt. Het betreft de dagelijkse en directe leefomgeving van het dorp en haar bewoners. In deze omgeving is groen ruim voorhanden, maar is de ruimte niet geschikt voor sterk uitgroeiende beplanting. De beoogde uitstraling is functioneel, netjes en verzorgd.

Woon-werkzone +

In deze zone is ruimte om invulling te geven aan de ambities voor biodiversiteit. Hier is bovenop de beplantingen uit de woon-werkzone ruimte voor de toepassing van de vaste plantenmengsels zoals beschreven in hoofdstuk 3.3. Het betreft voornamelijk hoofdstraten in het dorp of binnen een wijk. De beoogde uitstraling is functioneel, netjes en verzorgd.

Centrumzone

De centrumzone omvat de knooppunten van het sociale leven in het dorp. Het openbaar groen heeft hier een representatieve functie. Onderhoudsintensieve beplantingsvormen worden door het gehele dorp beleefd en gezien. De beoogde uitstraling is representatief en verzorgd. Dit representatieve beeld wordt extra geaccentueerd door in deze zone voor het gazon aanvullende maaibeurten uit te voeren.

Zoning				beheergroep	
CZ	WW+	WW	NL	code	omschrijving
					Laanbomen
*	(1)	(1)		1,01	Boom in verharding
*	*	*	*	1,02	Boom in gras
*	*	*	*	1,03	Boom in beplanting
*	*	*	*	1,04	Boom in particuliere tuin
					vormbomen
*				2,01	Leiboom in verharding
*	*			2,02	Leiboom in gras
*	*			2,03	Leiboom in beplanting
	*	*	*	2,05	Knotboom in gras
	*	*	*	2,06	Knotboom in beplanting
*				2,07	Fruitboom in verharding
*	*	*	*	2,08	Fruitboom in gras
*	*	*	*	2,09	Fruitboom in beplanting
					bosachtige beplantingen
	*(2)	*(2)	*(3)	3,01	Bosplantsoen
			*	3,02	Landschappelijke haag
			*	3,03	Bos
					heesters
*	*	*		4,01	Heesters hoog: > 1.50 M
*	*	*		4,02	Heesters laag: < 1.50 M
*	*	*		5,01	Heesters bodembedekkend
*	*	*		5,02	Heesters bodembedekkend + solitaire heesters
					vaste planten
*	*			5,03	Vaste plantenmengsels
					hagen
*	*	*		6,01	Haag laag: < 1.00 M
*	*	*	*	6,02	Haag middelhoog: 1.00 - 1.80 M
*	*			6,03	Haag hoog: > 1.80 M
*	*			6,04	Dubbele haag raster tussen de rijen
			*	6,05	Los groeiende haag
					blokhagen
*	*	*		7,01	Blokhagen
					rozen
				8,01	Rozen perk
*				8,02	Rozen botanisch
				8,03	Rozen bodembedekkend
				8,04	Klimrozen
					vaste planten border
*				9,01	Vaste planten
					wisselperken
*				10,03	Wisselperk
					gazon
*				11,01	Gazon 30 x
	*	*	*(4)	11,01	Gazon 20 x
*	*	*		11,02	Gazon onder talud < 1:4
	*	*		11,03	Voetbal-wedstrijdveld
	*	*	*	11,04	Speelveld
*	*	*		11,05	Gazon bolgewassen
	*	*		11,06	Voetbal-trainingsveld
					gras
			*	12,01	Extensief gras
			*	12,02	Extensief gras onder talud < 1:4
			*	12,03	Berm
			*	12,04	Braakliggend terrein
	*	*	*	12,05	Extensief gras in Bestemmingsplan
	*	*	*	12,09	Extensief gras bloemenweide
			*	12,06	Extensief gras dijken
					kale grond
(1)	(1)	(1)		16,01	Kale grond
(1)	(1)	(1)		16,02	Kale grond begraafplaatsen
*	*	*	*	16,03	Kalegrond elders meegerekend

- ad 1 alle boomspiegels en kale grond beplanten
ad 2 met geschoren randen
ad 3 vrij uitgroeiende randen
ad 4 alleen als overgangstrook langs paden of als graspad door bloemenweide

ZONERING BEHEERNIVEAUS

Toelichting op de kaart

In de gemeente Borsele wordt gewerkt met vier beheerniveaus. Voor een nadere toelichting van de beheerniveaus en de gevolgen die dit heeft voor de toe te passen beplantingen, zie paragraaf 4.3. Tevens is wat achtergrondinformatie te vinden in paragraaf 2.1 van het Basisdocument.

Op de kaart staat aangegeven op welke locatie de beheerniveaus worden toegepast in het dorp. De beheerniveaus zijn een maat voor de gewenste uitstraling, functie en onderhoudsniveau van de beplanting in het openbaar groen.

Legenda

- natuur- en landschapszone
- woon - werkzone
- centrumzone

4.4 AMBITIE BIODIVERSITEIT

Inleiding

Het aantal op een plek voorkomende verschillende plant- en diersoorten wordt biodiversiteit genoemd. In Nederland neemt de biodiversiteit steeds verder af.

De gemeente Borsele heeft er als gemeente waar fruitteelt een belangrijke plaats inneemt extra belang bij dat deze trend gekeerd of afgezwakt wordt. De insecten zijn immers van vitaal belang voor de fruitteelt.

De ambitie voor het groen is gericht op het creëren van gunstige leefomstandigheden voor insecten, die onder meer voor de bestuiving van omliggende fruitteelt van belang zijn. Gewenst is een toename van het aantal planten dat stuifmeel en nectar levert, gevarieerd en verspreid over de seizoenen.

Om dit te bereiken worden op plaatsen waar nu monotone groenvlakken aanwezig zijn, gevarieerde mengsels van nectar en stuifmeel leverende planten toegevoegd. Het is niet de bedoeling om beplantingen die al een waarde voor biodiversiteit hebben 'in te wisselen' voor soorten met een andere natuurwaarde. Daarnaast wordt goed gekeken of de toename voor de biodiversiteit te combineren valt met de locatie en de functie die het openbaar groen heeft.

Er zijn drie typen bloemrijke beplanting die een grote meerwaarde voor insecten bieden: het bollengazon, de gemengde vaste plantenmengsels en bloemenweides. Het meest voor de hand liggende beplantingstype dat vervangbaar is door nieuwe bloemrijke vegetaties is gazon. Daarnaast kunnen monotone heestervakken in aanmerking komen, mits er voldoende ruimte is.

Naast de drie "speerpunten" bollengazon, vaste plantenmengsels en bloemenweides zijn er uiteraard meer beplantingen die waarde hebben voor biodiversiteit in het algemeen, dus voor een gevarieerde flora en fauna.

Een tweede ambitie is om meer kleine bosclementen aan te planten, die weer voor een heel eigen ecosysteem zorgen. Met als voorbeeld de aanwezige dorpsbossen in Borsele, Nieuwdorp, 's-Heerenhoek, Lewedorp wordt bij elk dorp bezien of er mogelijkheden zijn om een eigen dorpsbos te realiseren.

Een ander waardevol element voor de biodiversiteit vormen de boomgaarden. Ook deze zijn in enkele Borselse dorpen aanwezig. Ze vormen aantrekkelijke groene ruimtes, met aanvullende mogelijkheden voor

ontspanning en wandelen. Vanwege de hoge onderhoudskosten van de (hoogstam)fruitbomen wordt het aantal locaties per dorp beperkt.

Bollengazon

Bollengazon is gedurende een groot deel van het jaar een strakke groene grasmat. In het voorjaar verandert de grasmat in een kleurrijk tapijt van diverse bolgewassen. Dit levert in het vroege voorjaar voedsel voor de insecten. In deze tijd bloeien er nog maar weinig andere planten. Het insectenbestand wordt als het ware een handje geholpen op weg naar de bloei van de fruitbomen. Naast voedselbron voor insecten is het kleurrijke tapijt fraai om te zien en geeft een voorjaarsgevoel aan elke passant.

Na de bloei blijft het loof van de bollen nog een paar weken staan om de ondergrondse bol voldoende kracht te geven voor het opvolgende jaar. Dit is een beperkte periode met een iets minder fraaie aanblik, maar werkt tevens kostenbesparend ten opzichte van het 'gewone gazon', omdat het gazon met de bollen in deze periode niet gemaaid hoeft te worden. Gedurende de rest van het jaar wordt het gazon op dezelfde wijze onderhouden als gazon zonder bollen. Deze beplantingsvorm is geschikt om binnen de woonkern toegepast te worden in gazonvakken van enige omvang, die geen duidelijke gebruiksfunctie hebben (zoals bijvoorbeeld speelveld). Ook lange gazonstroken langs wegen zijn prima geschikt. De minimale breedte van de bollenstrook is 1.20 meter. Tevens moet dan naast de bollenstrook de maaimachine nog gemakkelijk een strook kunnen maaien, dit om het beeld verzorgd te houden als het loof nog een tijdje moet besterven. De totale vakbreedte is dus bij voorkeur minimaal $3 \times 1.20 = 3.60$ m.

De aanlegkosten van bollengazon zijn relatief hoog, maar de onderhoudskosten zijn niet hoger dan gazon zonder bollen. Ook kunnen hoger wordende bollenmengsels worden toegevoegd aan bermen en ruig gras.

In Ellewoutsdijk is een uitbreiding van deze beplantingsvorm voorzien op de begraafplaats, en in het gazon bij de Commejansstraat. Steeds wordt om het vak met bollen een grasrand van minimaal 1.20 meter niet met bollen ingeplant.

Sterke vaste plantenmengsels

Vaste planten zijn kruidachtige gewassen waarvan het bovengrondse deel in de winter afsterft en die in het voorjaar steeds weer opnieuw uitgroeien. Met name de sterke en rijkbloeiende soorten zijn geschikt voor aan-

▲ *Kans voor vaste planten op de begraafplaats*

▲ *Kans voor bollengazon in de Commejansstraat*

▲ *Kanslocatie voor een eventueel dorpsbos*

plant in het openbaar groen. Een sprekend voorbeeld in de gemeente Borsele is de Populierestraat te 's-Gravenpolder, die geheel in eigen beheer is ontwikkeld en aangeplant.

Op kleine schaal zijn de vaste plantenmengsels reeds met succes toegepast in de gemeente. Het beeld van deze vakken wordt door de bewoners hoog gewaardeerd. In het groenstructuurplan wordt daarom een uitbreiding van het areaal voorzien. De vaste plantenmengsels geven door het hele jaar een gevarieerd aanbod aan bloeiende planten. Deze beplantingsvorm kan ook in wat kleinere vakken goed worden toegepast. Het beheer van de vakken is intensiever dan bollengazons, vandaar dat de toepassing wordt beperkt tot belangrijke straten en openbare plekken in het dorp. In de zonering van de beheerniveaus wordt speciaal voor de ruimere toepassing van vaste plantenmengsels een zone 'woon-werk+' ingesteld, waar de toepassing van deze beplanting mogelijk is.

Voorgesteld wordt om op de begraafplaats meer structureel met deze beplantingsgroep te werken.

Bloemenweides

Bloemenweides zijn extensief onderhouden grasvlakken, waar naast een speciaal bloemenmengsel ook grondverbetering en een aangepast beheer wordt toegepast. Door deze maatregelen wordt de groei van bloeiende kruiden bevorderd ten opzichte van de grasgroei. De bloemenweides geven een groot aanbod van nectar gedurende de zomermaanden.

Dit beplantingstype is minder geschikt voor toepassing in de directe woonomgeving, vanwege het extensieve karakter en het wat meer natuurlijke beeld. Dit kan worden verzacht door rond de bloemenweide steeds een strook van ongeveer twee meter breed als gazon te maaien. Er blijft dan altijd een nette en verzorgde rand om de bloemenweide aanwezig. Op deze wijze worden de bloemenweides reeds toegepast in de gemeente, ter plaatse van braakliggende percelen in bestemmingsplannen. Langs de dorpsranden, op de overgangen met het agrarisch gebied en bijvoorbeeld op dijken is het juist het aangewezen beplantingstype om grotere vlakken mee te vullen. Tevens is het mogelijk om bollen te combineren met de bloemenweide.

In Ellewoutsdijk worden momenteel geen bermen ecologisch beheerd. Er liggen nog diverse kansen om grasvlakken, die nu op de beheerkaart als gazon staan aangeduid, meer ecologische betekenis te geven. De belangrijkste en grootste vlakken liggen op en rond de begraafplaats en het schuttersveld.

Boomgaarden

(Hoogstam)boomgaarden zijn eveneens van waarde voor de biodiversiteit. Naast de waarde voor fruitbestuivende insecten zijn boomgaarden ook uit cultuurhistorisch oogpunt van waarde. In Ellewoutsdijk zijn momenteel geen hoogstam fruitbomen aanwezig. Een kans hiervoor is gekoppeld aan het schuttersveld.

Bomen, bos en struiken

Uiteraard zijn er ook diverse (inheemse) bomen en struiken die nectar en stuifmeel leveren. Vaak zijn dit forse beplantingen, die veel ruimte vragen. Bij Ellewoutsdijk is gezocht naar een kanslocatie voor een te ontwikkelen dorpsbos. Deze is vooralsnog niet gevonden.

Voor een omvorming van bestaande struiken, puur uit oogpunt van bloei, gaan ook de natuurwaarden die de struiken nu al hebben voor vogels en dieren meespelen. Daarom is er geen actief omvormingsbeleid voor struiken en bomen. Wel kan bij nieuwe aanleg het accent worden gelegd op soorten met bloei en een gevarieerd assortiment.

toelichting op de kaart

De ambitiekaart biodiversiteit geeft de gewenste uitbreiding weer van het areaal beplanting met waarde voor de biodiversiteit in het openbaar groen. Speerpunt van het groenstructuurplan zijn gemengde vaste plantenvakken, bloemenweides en bolgewassen in het gazon.

Ook kansen voor een (aanvullende) hoogstamboomgaard, zeeuwse haag of dorpsbos worden op de kaart gezet.

Voor een verdere toelichting zie paragraaf 4.4.

legenda:

- kans gemengde vaste planten
- kans bollengazon
- kans bloemrijk grasland
- kans boomgaard

4.5 AMBITIE KLIMAATADAPTATIE

Inleiding

In het groenstructuurplan is gekeken waar kansen liggen om in de openbare ruimte, en in het bijzonder het openbaar groen in te spelen op een veranderend klimaat. Er zijn twee speerpunten benoemd in het basisdocument: het verbeteren van de natuurlijke inzijging van regenwater in de bodem en het creëren van waterbuffering en waterberging. De kansen en oplossingen worden steeds vanuit een 'groen perspectief' belicht. Dit houdt in dat oplossingen worden aangedragen die ook een positieve bijdrage leveren voor de groenstructuur.

Verbeteren natuurlijke inzijging in de bodem.

In onze leefomgeving neemt het verhard oppervlak de laatste jaren toe. Dit proces speelt zowel in de openbare ruimte als in particuliere tuinen. Vaak is de reden voor het verharden praktisch, het vergt minder onderhoud dan groen, of de ruimte is nodig voor verkeersbewegingen of parkeren.

Verhard oppervlak, met name de meer gesloten varianten asfalt, tegels en straatstenen, zorgt voor een snelle en oppervlakkige afvoer van regenwater, waardoor bij neerslagpieken de capaciteit van het rioolstelsel extra wordt belast.

Daarnaast wordt een stenige buitenomgeving aanzienlijk meer opgewarmd door de zon als de (groene) omgeving. Dit effect wordt hittestress genoemd. In De gemeente Borsele zijn de effecten minder heftig als in grote steden, maar met name bedrijfsterreinen zijn gevoelig voor dit verschijnsel.

Een groen oppervlak geeft het regenwater de gelegenheid om daar waar het valt te worden opgenomen in de bodem (inzijging). Slechts bij extreme regenval gaat het water ook oppervlakkig afstromen via een groen oppervlak. Naast groen hebben ook sommige verhardingen waterdoorlatende eigenschappen, zoals grind, losse schelpen of grasbetonstenen.

Het groener maken van het bodemoppervlak levert dus een bijdrage aan de natuurlijke neerslagopname van de bodem. Door kritisch te kijken naar het nut en de noodzaak van verhard oppervlak kan deze kans benut worden. Met name als er sprake is van incidenteel gebruik gedurende de dag, of de verharding slechts gedeeltelijk wordt bereden, kan een omvorming naar groene verharding of beplanting overwogen worden.

Zie voor een meer uitgebreide toelichting op dit onderwerp het hoofdstuk Klimaatadaptatie in het Basisdocument Groenbeleid.

Om de plaatsen aan te duiden waar hiervoor kansen liggen is gekeken naar de parkeercapaciteit van de openbare weg in relatie tot de parkeerdruk.

Daar waar op de openbare weg gedurende de dag weinig wordt geparkeerd ontstaan groeikansen voor gras. In de praktijk zijn het vooral de woonstraten waar de bebouwing gedeeltelijk of volledig bestaat uit vrijstaande woningen of twee-onder-een kap woningen. Deze hebben één of meerdere parkeerplaatsen op het eigen erf. De vergroening betekent dus niet dat er op deze stroken niet geparkeerd kan worden. Bovendien biedt het vergroenen van de weg kansen om de standplaatsen van eventuele aanwezige bomen te verbeteren.

In Ellewoutsdijk liggen kansen om in de Commejansstraat het straatbeeld te vergroenen. Met name waar de weg breed is en de woningen parkeren op eigen erf is de parkeerdruk in de straat beperkt. Te denken valt aan een versmalling van het profiel en/of het maken van een groene strook langsparkeren. Een tweede kanslocatie is de opstelplaats voor vrachtwagens aan de P.J. Israëlweg. Dit ietwat verwaarloosde terreintje wordt gebruikt voor het opstellen van vrachtwagencombinaties. Het is nu een grote verharde vlakte met klinkers en stelcomplaten. Een meer groene verharding is hier kansrijk, en wellicht kan dit gefinancierd worden met de aanwezige klinkers.

De bewoners kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een betere waterhuishouding door de tuinen en met name de voortuinen niet te voorzien van gesloten verharding. De voortuinen zijn in de meeste gevallen onder afschot gelegd naar de stoepen, waardoor in geval van een gesloten verharding dit water direct de capaciteit van het riool belast. Zowel een groene inrichting als het gebruik van waterdoorlatende verharding dragen bij aan een betere waterhuishouding.

Waterbuffering en waterberging

Naast het omvormen van verharde oppervlakken naar groen oppervlak kan het openbaar groen ook een rol spelen als infiltratiepunt voor naastgelegen verharde oppervlakken. In dat geval wordt het afstromende water eerst via de groenstrook geleid vóórdat het in een rioleringssysteem wordt opgenomen. Dit is het principe van de 'wadi' of droogvallende laagte. Ook bestaande of nieuwe sloten kunnen een bijdrage leveren aan een betere waterhuishouding. Indien hier de capaciteit wordt vergroot is sprake van een betere waterberging in het afwateringssysteem van de polder.

▲ *Kans groene verharding Commejansstraat*

▲ *Kans voor groene verhardingen op vrachtwagenopstelplaats*

In Ellewoutsdijk liggen kansen voor een groenere invulling van de Commejanstraat, in combinatie met doorlatende verhardingen in de parkeervakken. Dit komt tevens de groeiplaats van de bomen verder ten goede. Daarnaast is er een groot verhardingsvlak bij de Vrachtwagenopstelplaats, dat voor een vergroening in aanmerking komt.

toelichting op de kaart

De kaart geeft de lokaties weer met kansen voor maatregelen in de openbare ruimte ten behoeve van klimaatadaptatie.

De maatregelen hebben betrekking op het verbeteren van inzijing van oppervlaktewater, het creëren van waterbuffering of berging en het voorkomen van oppervlakkige afstroming.

Naast een rol voor klimaatadaptatie hebben de maatregelen eveneens een groen of vergroenend karakter.

Voor een toelichting zie paragraaf 4.4

Legenda

- kans doorlatende verhardingen in combinatie met vergroenen straatbeeld.
- kans wadi
- kans waterberging

Legenda

- hoofdstructuur**
- behoud en versterken vlak hoofdgroenstructuur
  - aanvullen vlak hoofdgroenstructuur
  - behoud en versterken boomstructuur, laan
  - aanvullen boomstructuur, laan
  - behoud en versterken monumentale boom
  - behoud en versterken bos / bosplantsoen
  - behoud en versterken zichten op open landschap
  - creëren zichtlijn
- nevenstructuur**
- behoud en versterken wijkgroen
  - behoud en versterken boomstructuur 2e orde
  - aanvullen boomstructuur 2e orde (knotwilg)
- gebruik**
- behoud wandelstructuur
  - aanvullen wandelstructuur
  - kans speelbosje
  - kans markt

biodiversiteit

- kans gemengde vaste planten
- kans bollengazon
- kans bloemrijk grasland
- kans dorpsbos
- kans boomgaard

klimaatadaptatie

- kans groene /doorlatende verhardingen

Projecten op de kaart:

1. Groene inrichting Markt
2. Kanslocatie begraafplaats - Schuttersveld
3. Dorpsentree Langeviele Noord
4. Uitbreidingen boomstructuur
5. Trekpontje plus opknappen opstel terrein

4.6 INTEGRALE AMBITIEKAART

Inleiding

Op de integrale plankaart zijn de gecombineerde ambities voor groenstructuur, biodiversiteit en klimaatadaptatie weergegeven. Daar waar het relatief eenvoudige aanpassingen betreft van beplanting binnen de bestaande topografie worden deze door de gemeente zelf geïnitieerd en aangepakt. Deze aanpassingen worden meegenomen in de reguliere programma's voor beheer en omvorming van openbaar groen.

Voor een aantal locaties is een meer omvattende herinrichting nodig, of samenwerking met andere partijen. Deze kansen/projecten hebben op de kaart een nummer gekregen en worden individueel toegelicht.

De kanslocaties geven het wensbeeld weer vanuit groenstructuur. Er is nog geen onderzoek verricht naar de (o.a. technische) haalbaarheid van de voorstellen, anders dan een inschatting op basis van de huidige topografie.

1. Groene inrichting markt

De Markt is een verbreed deel van de oude kerkring van Ellewoutsdijk. Nu is het niet veel meer dan een straat plus een verbreed parkeergeedeelte. Op de Markt staat één kleine boom. De randen zijn bebouwd, meest zijkanten van gevels en tuinen. De Markt zou meer als centrale dorpsruimte kunnen spreken door deze met groen te kaderen. Één en ander kan in overleg met de bewoners worden vormgegeven. Te denken valt aan leibomen of een haag. Ook een bankje of ontmoetingsplek geeft meer gebruiksfunctie en sfeer aan het pleintje, zodat de Markt een rol krijgt als hart van Ellewoutsdijk. Vanwege de parkeerdruk is vooral gedacht aan een groene kadering van de plek door de randen aan te zetten.

2. Kanslocatie begraafplaats - schuttersveld

De begraafplaats en het schuttersveld zijn twee naast elkaar gelegen groene ruimtes, die onderling weinig samenhang hebben. Een wandelkoppeling tussen het Dokterswegje en de begraafplaats verbindt beide elementen in een dorpsommetje, waardoor het veel

▼ *Impressie kanslocatie Markt: groen aanzetten van de randen met behoud van parkeerfunctie*

aantrekkelijker wordt om van deze groene ruimtes te genieten.

De ruimtelijke indeling van de begraafplaats met struiken en gazon is weinig attractief en ecologisch minder interessant. Door delen van het gazon als bloemenweide in te richten en ook meer structureel vaste planten toe te passen, wordt de waarde voor de biodiversiteit vergroot. Op het achtereinde van de begraafplaats is het zicht op het landschap recentelijk dichtgeplant met bosplantsoen. Het uitkijken over het polderlandschap zou ook een kwaliteit kunnen zijn die juist vorm gegeven kan worden. De oorspronkelijke populierenbeplanting in de rondgaande haag wordt niet gemist. Het terugbrengen hiervan zou veel schaduw geven op de smalle ruimte. De bestaande bomen geven voldoende structuur en dienen gekoesterd te worden als sferbepalers voor de plek.

3. Dorpsentree Langeviele-Noord

Zo fraai als de splitsing van de LangeViele en de Trenteweg is, zo rommelig is de noordelijke dorpsentree bij de splitsing van de Grindweg. Met name de combinatie van parkeren, bushalte en diverse hekwerken maakt het geheel weinig aantrekkelijk om te zien. Middels groene hagen kunnen de noodzakelijke functies beter worden ingepast. Ook de noodzaak tot parkeren op deze plek zou opnieuw bezien kunnen worden.

4. Aanvullingen boomstructuur

Op diverse plaatsen in het dorp zijn aanvullingen op de boomstructuur mogelijk. In de analysetekst zijn deze reeds benoemd. Vanuit het bewonersoverleg is nog de suggestie gekomen om langs de spuikom en aan de westzijde van het dorp een rijk (knot) bomen te planten. Deze gronden zijn in particulier bezit, dan wel eigendom van het waterschap. Voor de realisatie zal de gemeente overleg zoeken met deze partijen.

5. Trekpuntje plus opknappen opstel terrein.

Een trekpuntje over de watergang is een gekoesterde bewonerswens. Deze geeft de mogelijkheid om vanaf de oostkant van het dorp een ommetje te maken. Er zijn twee lokaties mogelijk: een noordelijke en een zuidelijke variant. De zuidelijke variant is eenvoudig te realiseren en valt samen met het opknappen van de opstelplaats voor vrachtwagens aan de P.J. Israëlweg. Dit verwaarloosde terrein kan, met behoud van de opstel- en keefunctie een groener karakter krijgen middels grasbetonverharding.

Voor de noordelijke variant is medewerking van de eigenaar van een agrarisch perceel nodig. Het puntje

takt dan aan langs de noordzijde van de schouwstrook en koppelt met het bestaande doodlopende stukje van de P.J. Israëlweg. Het wandelommetje wordt met deze verbinding iets groter en aantrekkelijker.

Bronnen

GSP gemeente Borsele 1997
Lanschapsbeleidsplan gemeente Borsele
Google maps / Google streetview
Archieven.nl
Topotijdreis.nl
Internetbode.nl

 Dit werk is auteursrechtelijk beschermd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Bosch Slabbers Tuin- en Landschapsarchitecten B.V. (hierna: "Bosch Slabbers").

Bosch Slabbers heeft bij haar werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op onze werkzaamheden zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

Bosch Slabbers heeft met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen met Bosch Slabbers.

BoschSlabbers landschapsarchitecten

Oude Vlissingeweg 1
4336 AA Middelburg

T 0118 592288

www.boschslabbers.nl

**Bosch
Slabbers**

